

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
Právnická fakulta
Katedra rímskeho práva, kánonického a cirkevného práva
Šafárikovo nám. č. 6, P. O. BOX 313, 810 00 BRATISLAVA 1

OPONENTSKÝ POSUDOK NA DOKTORSKÚ PRÁCU
ICLIC. MGR. BC. ZUZANY KUBÍKOVEJ
„INVESTIGATIO PRAEIUDICIALIS SEU PASTORALIS V BRNĚNSKÉ DIECÉZI V
KONTEXTU REFORMY MANŽELSKÉHO PROCESU PAPEŽE FRANTIŠKA“

Dňa 11. októbra 2021 som bol poverený dekanom Právnickej fakulty Katolíckej univerzity Jána Pavla II. v Lubline dr. hab. Andrzejom Herbetom, prof. KUL oponovaním doktorskej práce ICLic. Mgr. Bc. Zuzany Kubíkovej s názvom „*Investigatio praeiudicialis seu pastoralis* v Brněnské diecézi v kontextu reformy manželského procesu papeža Františka“. Na tomto základe predkladám svoj oponentský posudok:

Zuzana Kubíková spracovala vo svojej doktorskej práci tému z oblasti práva, obohatenú o rôznorodé pastoračné aspekty. Vo viacerých ohľadoch ju možno označiť za ideálnu na poukázanie na nevyhnutné prepojenie kánonického práva s teológiou, ktoré je tak príznačné pre právny systém Katolíckej cirkvi. Podobný spôsobom je potrebné vnímať i samotné reformy pápeža Františka v kánonickoprávnej oblasti, ktoré vystaval na tradičných myšlienkach obohatených o vlastné, častokrát veľmi osobité teologicko-právne názhľady. Ojedinelá kontroverznosť zase nútila autorku vysporiadať sa s nimi a zaujať k nim jasné stanovisko. Už na úvod musím s potešením konštatovať, že Zuzane Kubíkovej sa to podarilo a preukázala nielen dôležitý prehľad v skúmanej problematike, ale i nadhľad. Okrem toho zvolila správny postoj k zasadeniu celej reformy do historických súvislostí v zmysle termínu *traditio canonica*. Z jej analýz je navyše zrejmé nielen skvelé teoretické orientovanie sa v téme, ale taktiež rozsiahle praktické skúsenosti.

Z hľadiska metodológie bola doktorská práca spracovaná najmä za použitia metód analýzy, syntézy a komparácie. Prostredníctvom vhodného dopĺňania ďalších metód (najmä historicko-kritickej) Zuzana Kubíková pripravila prácu, ktorá sa nielen skvele číta, ale obsahuje i potrebnú odbornú hĺbku. Aj vďaka náležite zvolenému metodologickému

✉ Šafárikovo nám. 6
P.O. Box 313
810 00 Bratislava
Slovenská republika

✉ dominika.vesela@flaw.uniba.sk
☎ tel.: +421-2-9012 9471

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
Právnická fakulta
Katedra rímskeho práva, kánonického a cirkevného práva
Šafárikovo nám. č. 6, P. O. BOX 313, 810 00 BRATISLAVA 1

prístupu sa jej tak podarilo dospieť k svojim záverom na základe správne pochopených a jasne stanovených východísk.

Čo sa týka formálnej stránky, práca sa vyznačuje pekným jazykovým štýlom s minimom preklepov. Osobitne vyzdvihujem najmä peknú prácu s právnymi i neprávnymi prameňmi (osobitne snahu o ich konkordanciu), ako aj literatúrou, o čom vypovedá najmä 912 citačných odkazov pod čiarou. Negatívne však hodnotím miestami nejednotné písanie veľkých písmen, používanie neprávnických výrazov, časté nezachovávanie, respektíve vágne používanie kánonistickej terminológie (rozluka, zrušenie manželstva, jednoduchý zákaz verzus manželská prekážka a pod.), ale taktiež nesprávne pochopenie fungovania niektorých starších kánonickoprávnych inštitútov (napríklad tajných manželstiev). Rozsiahlejšiu prácu s prameňmi a literatúrou mohla navyše autorka zvoliť pri, podľa môjho názoru, celkom zbytočnom pojednaní o základných manželskoprávnych inštitútoch. Napriek správne použitiu prameňov mala v hlavnom texte práce uprednostniť autentický text a prípadné preklady uvádzať v citačných odkazoch pod čiarou. Z tohto negatíva pramenili i ďalšie pochybenia, z ktorých možno uviesť prácu s neprávnickými prekladmi pápežských dokumentov a dedukovania nesprávnych záverov z dôvodu neoboznámenia sa s autentickým textom. Latinský text encykliky *Arcanum Divinae* tak napríklad obsahuje výraz *divortia*, teda výslovne „rozvod“, nie „rozluka“ použitý prekladateľom, ktorého závery autorka nekriticky prijala a snažila sa potom s nimi vysporiadať v citačnom odkaze číslo 10. Pri pápežských dokumentoch vydaných po roku 1865 je zase náležité citovať ich z pohľadu ich miesta v Aktoch Svätej Stolice, respektíve Aktoch Apoštolskej Stolice. Autorkinu snahu o konkordanciu bolo možné zase zdokonaľiť uvádzaním relevantných kánonov Kódexu kánonov východných cirkví (aspoň v citačných odkazoch pod čiarou).

Pokiaľ ide o samotný obsah práce, ako pozitívum hodnotím predovšetkým priebežné obohacovanie výkladu o informácie z vlastnej praxe, ktoré sa týkali najmä Brnianskej diecézy. Odborná verejnosť tak má vďaka Zuzane Kubíkovej možnosť urobiť si reálnu predstavu o dopadoch legislatívy pápeža Františka na život partikulárnych cirkví. Osobitne tiež oceňujem správne, avšak v súčasnosti skôr ojedinelé snahy o nachádzanie riešenia aktuálnych problémov v histórii. Autorka sa však zároveň nebojí ani moderných

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE

Právnická fakulta

Katedra rímskeho práva, kánonického a cirkevného práva
Šafárikovo nám. č. 6, P. O. BOX 313, 810 00 BRATISLAVA 1

technológií, v ktorých obdobne vidí viaceré možnosti na zlepšenie súčasnej situácie. Aj z toho dôvodu možno odôvodnene predpokladať, že jej doktorská práca sa môže dočkať viacerých ohlasov a reálneho dopadu na budúcu prax (minimálne v Brnianskej diecéze). Ako hlavné negatívum z obsahovej stránky hodnotím najmä historické pojednanie autorky, ktoré pôsobí značne nekonzistentne a bežne tiež opúšťa základné východiská historickej metódy. Samotný výklad mala pritom autorka, podľa môjho názoru, začať už Tridentským koncilom a jeho zákonodarstvom. Práca obsahuje tiež viacero nepresností, z ktorých možno uviesť napríklad používanie slovného spojenia „uzavrieť manželstvo neplatne“. Vágnosť sa prejavila i pri odkazovaní na orgán, ktorému pápež zveril právomoc autenticky interpretovať najskôr Kódex kánonického práva a potom aj všetky ostatné univerzálne zákony. Spočiatku išlo totiž o „komisiu“, ktorá bola v roku 1988 povýšená na „radu“, pričom v súčasnosti (od roku 1999) pôsobí pod názvom „Pápežská rada pre zákonné texty“. Za značnú chybu považujem kvalifikovanie všetkých vyjadrení pápeža Františka k vlastnému zákonodarstvu ako autentické interpretácie. Spojka *seu*, respektíve *sive*, ktorú Zuzana Kubíková v práci detailnejšie analyzuje pri slovnom spojení *preiudicialis seu pastoralis* by som v tomto prípade interpretoval skôr v zmysle komplementarity. Autorka na inom mieste práce nesprávne uvádza, že pri manželskej prekážke *disparitas cultus* sa udeľuje dovolenie, v skutočnosti je to však dišpenz. Pri pojednaní o odluke sa zase pokúsila o uvedenie viacerých rímskoprávných súvislostí, ktoré sú však nielen nepresné, ale v predmetnom kontexte miestami až zavádzajúce. Pár výhrad mám i k návrhu vademéka, ktoré navrhuje vypracovať pre potreby Brnianskej diecézy. Za všetky aspoň jednu – pri psychickej nespôsobilosti dať pravý manželský súhlas nemožno hovoriť o vade manželského súhlasu, keďže tieto osoby nie sú spôsobilé vyjadriť akýkoľvek manželský súhlas.

I napriek uvedeným negatívam hodnotím doktorskú prácu Zuzany Kubíkovej nanajvyš pozitívne, keďže sa jej podarilo vypracovať dielo, v ktorom preukázala nielen schopnosť pochopenia analyzovanej problematiky, ale taktiež vedeckej práce. Na základe vlastných poznatkov a skúseností navyše obohatila vedecký diskurz o rôzne nové a inovatívne náhľady. Z toho dôvodu nepochybujem, že Zuzana Kubíková si doktorský titul plne zaslúži a navrhujem, aby jej bol po úspešnej obhajobe udelený.

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
Právnická fakulta
Katedra rímskeho práva, kánonického a cirkevného práva
Šafárikovo nám. č. 6, P. O. BOX 313, 810 00 BRATISLAVA 1

Do diskusie na obhajobe kladiem autorke tieto otázky:

1. Vymedzte pojem autentická interpretácia na podklade platného kódexového práva a zväžte jeho použitie napríklad vo vzťahu k pravidelným pápežským alokúciám k sudcom Rímskej rotty.
2. Ako vnímate normu kánonu 129 § 2 v kontexte pôsobenia súdnych tribunálov tvorených z jedného klerika a dvoch laikov?
3. Je podľa Vášho názoru správne podmieňovať prejednanie otázky platnosti cirkevne uzavretého manželstva cirkevným súdom absolvovaním civilného rozvodu?

V Bratislave, 14. decembra 2021

prof. JUDr. Mgr. Vojtech Vladár, PhD.

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE

Právnická fakulta

Katedra rímskeho práva, kánonického a cirkevného práva
Šafárikovo nám. č. 6, P. O. BOX 313, 810 00 BRATISLAVA 1

**RECENZJA DO ROZPRAWY DOKTORSKIEJ
ICLIC. MGR. BC. ZUZANY KUBIKOVEJ
"INVESTIGATIO PRAEIUDICIALIS SEU PASTORALIS W DIECEZJI
BRNEŇSKIEJ W KONTEKŚCIE REFORMY PROCESU MAŁŻEŃSKIEGO
PAPIEŻA FRANCISZKA"**

W dniu 11 października 2021 r. zostałem powierzony przez Dziekana Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie dr. hab. Andrzeja Herbata, prof. KUL wobec recenzje rozprawy doktorskiej ICLic. Mgr. Bc. Zuzany Kubíkovej pt. "Investigatio praeiudicialis seu pastoralis w diecezji Brneńskiej w kontekście reformy procesu małżeńskiego papieża Franciszka". Na tej podstawie przedkładam moją opinię:

W swojej pracy doktorskiej Zuzana Kubíková opracowała temat z dziedziny prawa, wzbogacony o różne aspekty duszpasterskie. Pod wieloma względami można go określić jako idealny dla wskazania na nieunikniony związek prawa kanonicznego z teologią, który jest tak charakterystyczny dla systemu prawnego Kościoła katolickiego. W podobny sposób należy postrzegać reformy papieża Franciszka w dziedzinie prawa kanonicznego, które zbudował na tradycyjnych ideach wzbogaconych o własne, często bardzo swoiste spostrzeżenia teologiczne i prawne. Powstałe kontrowersje zmusiły z kolei autorki do poradzenia sobie z nimi i zajęcia wobec nich jasnego stanowiska. Na wstępie z przyjemnością stwierdzam, że Zuzanie Kubíkovej się to udało i wykazała się ona nie tylko istotnym zrozumieniem badanych zagadnień, ale także wnikliwą perspektywą. Ponadto, w sposób właściwy umieściła całą reformę w jej historycznym kontekście w rozumieniu terminu *traditio canonica*. Co więcej, jej analizy wykazują nie tylko doskonale teoretyczne ujęcie tematu, ale także bogate doświadczenie praktyczne.

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE

Právnická fakulta

Katedra rímskeho práva, kánonického a cirkevného práva
Šafárikovo nám. č. 6, P. O. BOX 313, 810 00 BRATISLAVA 1

Pod względem metodologicznym rozprawa doktorska została przygotowana głównie z wykorzystaniem metod analizy, syntezy i komparacji. Poprzez odpowiednie uzupełnienie innych metod (zwłaszcza historyczno-krytycznych) Zuzana Kubíková przygotowała pracę, którą nie tylko świetnie się czyta, ale która zawiera również niezbędną naukową głębię. Również dzięki odpowiednio dobranemu podejściu metodologicznemu udało się w ten sposób dojść do wniosków na podstawie dobrze zrozumianych i jasno określonych tez.

Pod względem formalnym praca charakteryzuje się ładnym stylem językowym, z minimalną ilością literówek. W szczególności chciałbym podkreślić ładną pracę ze źródłami prawnymi i pozaprawnymi (zwłaszcza wysiłek na rzecz konkordancji), a także literaturą, o czym szczególnie świadczy 912 przypisów. Po stronie negatywów natomiast znajduję niekonsekwentną użycie wielkich liter, używanie terminów pozaprawnych, częste niezachowanie lub niejasne posługiwanie się terminologią kanoniczną (separacja, unieważnienie, zwykły zakaz a przeszkoda małżeńska itp.), a także niezrozumienie funkcjonowania niektórych starszych instytucji kanoniczno-prawnych (np. małżeństwa potajemne). Ponadto autorka mogła zdecydować się na szerszą pracę ze źródłami i literaturą w dość niepotrzebnym, moim zdaniem, omówieniu o podstawowych instytucjach prawnych małżeńskich. Ponadto autorka mogła zdecydować się na szerszą pracę ze źródłami i literaturą w dość niepotrzebnym, moim zdaniem, omówieniu o podstawowych instytucjach małżeńsko-prawnych. Niezależnie od prawidłowego wykorzystania źródeł, powinna była preferować wykorzystanie autentycznego tekstu w głównej części pracy oraz opatrywanie ewentualnych tłumaczeń przypisami do cytatów. Z tego negatywu wynikały też inne błędy, wśród których można wymienić pracę z pozaprawnymi tłumaczeniami dokumentów papieskich i wyciąganie błędnych wniosków z powodu nieznajomości tekstu autentycznego. I tak na przykład łaciński tekst encykliki *Arcanum Divinae* zawiera termin *divortia*, czyli wyraźnie "rozwód", a nie "separacja", użyty przez tłumacza, którego wnioski autorka bezkrytycznie przyjął, a następnie próbowała się z nimi rozprawić w przypisie nr 10. W przypadku dokumentów papieskich wydanych po 1865 r. należy je ponownie przytoczyć z punktu

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE Právnická fakulta

Katedra rímskeho práva, kánonického a cirkevného práva
Šafárikovo nám. č. 6, P. O. BOX 313, 810 00 BRATISLAVA 1

widzenia ich miejsca w Aktach Stolicy Świętej bądź w Aktach Stolicy Apostolskiej. Wysiłki autorki w zakresie konkordancji można było jeszcze ulepszyć, umieszczając odpowiednie kanony Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich (przynajmniej w cytatach przypisów).

Jeśli chodzi o samą treść pracy, to jako pozytywny aspekt oceniam ciągle wzbogacanie interpretacji o informacje z własnej praktyki, co szczególnie dotyczyło diecezji brneńskiej. Dzięki Zuzanie Kubíkovej profesjonalna publiczność ma możliwość realistycznego wyobrażenia sobie wpływu ustawodawstwa papieża Franciszka na życie Kościołów partykularnych. W szczególności doceniam również słuszne, choć obecnie raczej sporadyczne, wysiłki zmierzające do znalezienia rozwiązań bieżących problemów w historii. Jednocześnie autorka nie boi się nowoczesnych technologii, w których podobnie widzi kilka możliwości ulepszenia dotychczasowej sytuacji. Z tego powodu można zasadnie przypuszczać, że jej praca doktorska może spotkać się z większym odzewem i mieć realny wpływ na przyszłą praktykę (przynajmniej w diecezji brneńskiej). Jako główny negatyw pod względem merytorycznym oceniam rozprawę historyczną autorki, która jest mocno niekonsekwentna, a także nagminnie odchodzi od podstawowych założeń metody historycznej. Moim zdaniem, autorka powinna była rozpocząć swoją wykładnię od Soboru Trydenckiego i jego prawodawstwa. Praca zawiera również kilka nieścisłości, m.in. użycie sformułowania "zawrzeć małżeństwo nieważnie". Nieprecyzyjność była również widoczna w odniesieniu do organu, któremu papież powierzył władzę autentycznej interpretacji najpierw Kodeksu Prawa Kanonicznego, a następnie wszystkich innych przepisów uniwersalnych. Początkowo była to "komisja", która w 1988 r. została przekształcona w "radę", a obecnie (od 1999 r.) działa pod nazwą "Papieska Rada ds. Tekstów Prawnych". Uważam za istotny błąd kwalifikowanie wszystkich wypowiedzi papieża Franciszka na temat jego własnego prawodawstwa jako autentycznych interpretacji. Spójnik *seu*, czy też *sive*, który Zuzana Kubíková analizuje bardziej szczegółowo w swojej rozprawie z wyrażeniem *preiudicialis seu pastoralis*, interpretowałbym w tym przypadku raczej w sensie komplementarności. W innym miejscu rozprawy autorka niepoprawnie podaje, że

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE

Právnická fakulta

Katedra rímskeho práva, kánonického a cirkevného práva
Šafárikovo nám. č. 6, P. O. BOX 313, 810 00 BRATISLAVA 1

przy przeszkodzie małżeńskiej *disparitas cultus* udzielane jest zezwolenie, a w rzeczywistości jest to dyspensa. Podczas dyskusji na temat separacji ponownie próbowała ona przedstawić szerszy kontekst prawa rzymskiego, który jest nie tylko niedokładny, ale miejscami nawet niewłaściwy w omawianym kontekście. Mam też kilka zastrzeżeń do projektu vademéki, który proponuje przygotować na potrzeby diecezji brneńskiej. Dla wszystkich co najmniej jeden - w przypadku niezdolności psychicznej do wyrażenia prawdziwej zgody małżeńskiej, nie może być mowy o wadzie zgody małżeńskiej, gdyż osoby te są zdolne do wyrażenia jakiegokolwiek zgody małżeńskiej.

Pomimo powyższych negatywów pracę doktorską Zuzany Kubíkovej oceniam bardzo pozytywnie, gdyż udało jej się stworzyć pracę, w której wykazała się nie tylko umiejętnością zrozumienia analizowanych zagadnień, ale również zdolnością do pracy naukowej. Ponadto, w oparciu o własną wiedzę i doświadczenie, wzbogaciła dyskurs naukowy o różne nowe i innowacyjne spostrzeżenia. Z tego powodu nie mam wątpliwości, że Zuzana Kubíková w pełni zasługuje na stopień doktora i wnoszę o jego przyznanie po udanej obronie.

W ramach dyskusji obronnej stawiam autorce następujące pytania:

1. Zdefiniować pojęcie interpretacji autentycznej na podstawie obowiązującego prawa kodeksowego i rozważyć jego zastosowanie, na przykład w odniesieniu do regularnych papieskich przemówień do sędziów Roty Rzymskiej.
2. Jak autorka postrzega normę kanonu 129 § 2 w kontekście funkcjonowania trybunałów sądowych złożonych z jednego duchownego i dwóch świeckich?
3. Czy autorki zdaniem słuszne jest uzależnianie rozpatrywania ważności małżeństwa kościelnego przez sąd kościelny od uzyskania rozwodu cywilnego?

Bratysława, 14 grudnia 2021 r.

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE

Právnická fakulta

Katedra rímskeho práva, kánonického a cirkevného práva
Šafárikovo nám. č. 6, P. O. BOX 313, 810 00 BRATISLAVA 1

prof. JUDr. Mgr. Vojtech Vladár, PhD.

✉ Šafárikovo nám. 6
P.O. Box 313
810 00 Bratislava
Slovenská republika

✉ dominika.vesela@flaw.uniba.sk
☎ tel.: +421-2-9012 9471